

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Langáška (soudce zpravodaj), soudce JUDr. Filipa Dienstbiera a soudkyně Mgr. Veroniky Baroňové v právní věci žalobce: **Mgr. Ing. L. V., Ph.D.**, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, sídlem Na Poříčním právu 1/376, Praha 2, týkající se žaloby proti rozhodnutím žalovaného ze dne 25. února 2020 č. j. MPSV-2020/34660-915 a ze dne 26. února 2020 č. j. MPSV-2020/40303-915, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 30. listopadu 2020 č. j. 55 Ad 7/2020 - 197,

takto:

- I. Kasační stížnost žalovaného **se zamítá.**
- II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ve výši 19 Kč do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení případu

[1] Rozhodnutími ze dne 13. prosince 2019 č. j. 1946/2019/PON a č. j. 1945/2019/PON Úřad práce ČR – krajská pobočka v Jihlavě (dále jen „úřad práce“) nepřiznal žalobci příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Žalovaný rozhodnutími označenými v návěti zamítl žalobcem podaná odvolání.

[2] Správní orgány se v řízeních zabývaly mj. otázkou, zda mají jednat přímo s žalobcem, anebo je mu nutné pro přechodnou duševní poruchu ustanovit opatrovníka ve smyslu § 32 odst. 2 písm. g) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. V průběhu řízení žalovaný rozhodnutí úřadu práce ohledně nepřiznání obou dávek opakovaně rušil a dokonce jej zavázal (viz rozhodnutí

ze dne 30. srpna 2018 č. j. MPSV-2018/175354-920), aby si vyžádal odborný lékařský posudek o možné přechodné duševní poruše žalobce a na základě posudku v případě potřeby ustanovil žalobci za opatrovníka vhodnou osobu, která by ho zastupovala ve všech správních řízeních vedených před úřadem práce ve věci dávek pomoci v hmotné nouzi. Žalobce ustanovení opatrovníka dle citovaného ustanovení správního řádu opakovaně požadoval. V průběhu řízení se pak vyjádřil i v tom smyslu, že důvodem pro ustanovení opatrovníka je spíše jiná právní překážka ve smyslu § 32 odst. 2 písm. b) správního řádu spočívající v tom, že pečuje o osobu zvláště tělesně postiženou. Zároveň žalobce žádal ustanovit opatrovníka z řad jihlavských advokátů a opakovaně sděloval, že u něj přechodná duševní porucha již netrvá, avšak dodával k tomu, že pokud mu nebude možné ustanovit opatrovníka dle § 32 odst. 2 písm. b) správního řádu, mají správní orgány postupovat podle § 32 odst. 2 písm. g) téhož předpisu.

[3] K požadavku žalobce na ustanovení opatrovníka se žalovaný vyjádřil i v dalším rozhodnutí ze dne 20. května 2019 č. j. MPSV-2019/201519-915, jímž opětovně zrušil rozhodnutí úřadu práce, avšak z jiného důvodu. Žalovaný k požadavku žalobce konkrétně konstatoval, že je nedůvodný, a ztotožnil se s postojem úřadu práce, který po několika neúspěšných pokusech získat lékařský posudek vyzval k jeho doložení žalobce s tím, že bez jeho součinnosti nelze potřebný posudek zajistit. Zároveň žalobci sdělil, že v opačném případě bude jednat přímo s ním. Poté se úřad práce pokusil neúspěšně oslovit ještě jednoho lékaře, čímž jeho pokusy ověřit zdravotní stav žalobce skončily. Žalovaný v posledně citovaném rozhodnutí rovněž uvedl, že správní orgány respektovaly žalobcovu opakovaně písemné sdělení o tom, že jeho přechodná duševní porucha pominula a že důvodem pro nečinění procesních úkonů před správním orgánem u něj byla péče o osobu zvláště tělesně postiženou, která však nemohla být důvodem pro ustanovení opatrovníka. Žalovaný uzavřel, že prvostupňový správní orgán učinil mnohé kroky k tomu, aby byl žalobce v řízení zastupován, ten však sdělil, že si přeje ustanovit opatrovníka z řad jihlavských advokátů, což žalovaný považoval za nedůvodné.

[4] Při tomto hodnocení požadavku žalobce na ustanovení opatrovníka žalovaný setrval i v rozhodnutích označených v návěti. K nedůvodnosti požadavku dospěl i přes to, že podle jedné z lékařských zpráv předložených žalobcem dne 4. prosince 2019 je vyloučena jeho účast na soudním jednání, neboť není schopen plně hájit své zájmy, má sníženou odolnost vůči psychosociálnímu stresu a je zde vysoké riziko konfliktního jednání s rizikem vážných důsledků. Podle žalovaného je totiž třeba rozlišovat soudní spory a řízení v dávkových věcech před správním orgánem, které klade na žadatele nároky pouze co do doložení skutečností rozhodných pro dávku, což žalobce zvládl.

[5] Rozhodnutí žalovaného napadl žalobce u Krajského soudu v Českých Budějovicích (dále jen „krajský soud“), přičemž krajský soud shledal žalobu důvodnou. Krajský soud konstatoval, že správní orgány sice učinily několik pokusů o zajištění odborného lékařského posudku ohledně duševního stavu žalobce, jejich činnost však v tomto ohledu nebyla důsledná, nakonec rezignovaly a tuto povinnost přenesly na bedra žalobce. Takový postup je dle krajského soudu neakceptovatelný, a to zejména při existenci jasné pochybnosti o žalobcově zdravotním stavu, která plyne z toho, že dle posudku hůře snáší psychosociální zátěž. Zátěžovým jednáním přitom může být i jednání před správním orgánem. Proto je nepřipustným zjednodušením, že se snížená odolnost vůči psychosociálnímu stresu u žalobce vztahuje toliko na řízení před soudy. Krajský soud uzavřel, že u žalobce tedy nemusí být vyloučeno, že je stížen přechodnou duševní poruchou, která mu může bránit v řízení před správními orgány samostatně jednat. Proto považoval za nezbytné zajistit odborný lékařský posudek o tom, zda je žalobce stížen přechodnou duševní poruchou a zda mu tato porucha brání samostatně v řízení jednat. Jelikož správní orgány posudek nezajistily, bylo podle krajského soudu řízení před nimi stíženo vadou procesní povahy, která mohla mít vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí.

pokračování

Z toho důvodu krajský soud zrušil rozhodnutí žalovaného i úřadu práce a nezabýval se dalšími žalobními body.

II. Kasační stížnost a průběh řízení o ní

[6] Žalovaný (dále též „stěžovatel“) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost. Namítal, že právní jednání žalobce v tomto i jiných sporech nasvědčuje tomu, že je jeho procesní způsobilost dána. Stěžovatel v tomto kontextu odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. prosince 2020 č. j. 7 Ads 260/2020 - 25, podle něhož je k vydání odborného lékařského posudku ve smyslu § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu příslušný všeobecný praktický lékař dotčené osoby. Zároveň uvedl také usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. října 2020 č. j. 8 Ads 135/2020 - 33, v němž Nejvyšší správní soud v jiném řízení žalobce uvedl, že „z tvrzení žalobce ani z podkladů, které ke svým podáním přiložil, dále nikterak neplyne, že by v jeho případě nebyla dána procesní způsobilost činit v řízení před soudem samostatné úkony.“ Podle stěžovatele tedy vzhledem k uvedeným rozhodnutím Nejvyššího správního soudu a k tomu, že žalobce doložil zprávu praktického lékaře, není nutné vypracování odborného lékařského posudku o tom, zda je žalobce stížen přechodnou duševní poruchou a zda mu tato porucha brání v řízení samostatně jednat.

[7] Žalobce ke kasační stížnosti uvedl, že si odborný lékařský posudek musí vyžádat samotný úřad práce z úřední povinnosti, takže pro posouzení, zda je nutné ustanovit opatrovníka, nelze vycházet z posudku dodaného účastníkem řízení. Navíc byl dodaný posudek zpracovaný na zdravotní indikaci pro trvalou duševní poruchu, přičemž § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu podmiňuje ustanovení opatrovníka duševní poruchou přechodnou. Rovněž žalobce odkázal na již citovaný rozsudek č. j. 7 Ads 260/2020 - 25 s tím, že posudek vydává registrující lékař, jehož správní orgán o posudek nepožádal i přes to, že mu to žalobce opakovaně sděloval. Na závěr žalobce rozporuje relevanci výše citovaného usnesení č. j. 8 Ads 135/2020 - 33 pro nyní projednávanou věc, neboť se týká námitky podjatosti v jiném řízení.

[8] Nejvyšší správní soud zaslal vyjádření žalobce stěžovateli na vědomí.

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[9] Nejvyšší správní soud kasační stížnost posoudil a dospěl k závěru, že není důvodná.

[10] Podle § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu ustanoví správní orgán opatrovníka *osobám stíženým přechodnou duševní poruchou, která jim brání samostatně v řízení jednat, je-li to nezbytné k hájení jejich práv; v těchto případech správní orgán rozhoduje na základě odborného lékařského posudku.*

[11] V již citovaném rozsudku č. j. 7 Ads 260/2020 - 25 (ve věci týchž účastníků) Nejvyšší správní soud konstatoval, že k vydání odborného lékařského posudku pro účely § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu je ve smyslu § 42 odst. 2 písm. a) zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, příslušný registrující poskytovatel posuzované osoby (tj. registrující praktický lékař). Pokud daná osoba zároveň trpí chronickým onemocněním, s nímž je léčena nebo tzv. dispenzarizována u jiného lékaře specialisty, je registrující praktický lékař povinen vyžádat si odborné stanovisko tohoto lékaře specialisty (bod [32] citovaného rozsudku).

[12] Nejvyšší správní soud k výše citovanému ustanovení správního řádu dále judikoval, „že jakmile správní orgán nazná, že by mohl být účastník řízení stížen přechodnou duševní poruchou, která mu brání v řízení samostatně jednat, a je-li to nezbytné k hájení jeho práv v tomto řízení, nechá si vypracovat lékařský posudek, aby na základě jeho závěru ustanovil či neustanovil účastníku řízení opatrovníka“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. června 2011 č. j. 6 Ads 23/2011 - 60). Osoba trpící duševní poruchou si totiž poruchy vůbec nemusí být vědoma, takže není na místě od ní požadovat předložení lékařského posudku.

[13] Z výše uvedeného plyne, že existovala-li pochybnost o duševním stavu žalobce, bylo na správním orgánu, aby zajistil od jeho registrujícího praktického lékaře odborný posudek o tom, zda je žalobce stížen přechodnou duševní poruchou. Nejvyšší správní soud v tomto kontextu souhlasí s krajským soudem, že v nyní projednávaném případě pochybnost o žalobcově duševním stavu existuje, neboť jím předložený posudek uvádí nejen, že neunes zátěž související se soudním jednáním, nýbrž také, že hůře snáší psychosociální zátěž. Takovou zátěž může představovat i jednání před správním orgánem. Navíc, jak uvedl už krajský soud, ustanovení opatrovníka s odkazem na přechodnou duševní chorobu požadoval i přímo žalobce a pochybnosti vyvstaly i na straně úřadu práce, jelikož se obracel na několik lékařů s žádostí o vypracování odborného lékařského posudku o možné přechodné duševní poruše žalobce.

[14] Pochybnosti tedy existovaly, avšak nenásledoval adekvátní postup správních orgánů spočívající ve vyžádání posudku od registrujícího praktického lékaře žalobce. Ze spisu je sice zřetelná snaha posudek zajistit, nicméně jak konstatoval krajský soud, správní orgány nebyly důsledné, posudek ve smyslu § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu nezajistily a danou povinnost přenesly na žalobce, což nelze aprobovat. Nejvyšší správní soud se ztotožňuje s krajským soudem i v tom, že stěžovatel mimo svou odbornost předjímal, že snížená odolnost žalobce vůči psychosociálnímu stresu se týká toliko řízení před soudy.

[15] K odkazu stěžovatele na již citované usnesení č. j. 8 Ads 135/2020 - 33 uvádí Nejvyšší správní soud pouze to, že z poznámky nad rámeček rozhodovacích důvodů v odůvodnění usnesení, jímž se odmítá kasační stížnost pro nesplnění podmínek řízení podle § 46 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), nelze pro účely nyní projednávané věci dovozovat, že žalobce není stížen přechodnou duševní poruchou, která mu brání jednat ve správním řízení. Pokud vyvstaly pochybnosti o zdravotním stavu žalobce v současném řízení, je nutné v současném řízení postavit najisto, zda žalobce není stížen přechodnou duševní poruchou a zda je nezbytné ustanovit opatrovníka k hájení práv žalobce jako účastníka řízení.

IV. Závěr a náklady řízení

[16] Nejvyšší správní soud tedy ze shora uvedených důvodů neshledal kasační stížnost důvodnou, pročež ji zamítl podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. Rozhodl tak bez jednání podle § 109 odst. 2 s. ř. s.

[17] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalobce byl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, náleží mu proto náhrada nákladů řízení. Žalobce vynaložil 19 Kč na zaslání dopisu s vyjádřením ke kasační stížnosti stěžovatele (obyčejná listovní zásilka opatřená poštovní známkou B v této hodnotě) a Nejvyšší správní soud mu s odkazem na rozsudek ze dne 25. září 2015 č. j. 6 As 135/2015 - 79, v němž Nejvyšší správní soud vyslovil, že nezastoupenému žalobci náleží v případě úspěchu ve věci náhrada skutečně

pokračování

vynaložených hotových výdajů, náhradu tohoto nákladu přiznal. Pro zaplacení náhrady nákladů Nejvyšší správní soud stanovil stěžovateli přiměřenou lhůtu jednoho měsíce ode dne doručení tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. dubna 2021

JUDr. Tomáš Langášek
předseda senátu